

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

STAREȚUL
DIONISIE

CUVINTE DIN
SFÂNTUL MUNTE
ATHOS

PAGINA 7	PROLOGUL MĂNĂȘTIRII VATOPEDI
PAGINA 13	PROLOGUL UCENICILOR STAREȚULUI DIONISIE
PAGINA 18	NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI
PAGINA 22	SCURTĂ BIOGRAFIE
PAGINA 28	DRAGOSTEA
PAGINA 34	MIRENII
PAGINA 58	MODERNISM
PAGINA 66	ORTODOXIE
PAGINA 114	ECUMENISM
PAGINA 130	PATIMI
PAGINA 136	PREOȚIA

COLOFON

PAGINA 154

TINERII

PAGINA 164

POSTUL

PAGINA 170

SPOVEDANIE ȘI
IMPĂRTĂȘANIE

PAGINA 192

RUGĂCIUNEA MINȚII

PAGINA 228

DESPRE ROMÂNI ȘI
ROMÂNIA

PAGINA 233

PAGINI DE JURNAL (I)

PAGINA 260

DIVERSE

PAGINA 266

PRIMA SUTĂ DE CAPETE
ALE BĂTRÂNULUI
DIONISIE

MĂNĂSTIRII VATOPEDI

Cartea pe care o aveți în mâini este o carte despre Bătrânul Dionisie de la Colciu. Un Bătrân din Sfântul Munte, din muntele rugăciunii, muntele pocăinței, muntele lacrimilor, muntele nevoinței, din muntele în care domnește chipul Maicii Domnului. Din muntele în care, așa cum spunea cineva, nu se naște nimeni, ci unde oamenii vin să moară; să moară păcatului, patimilor, pofțelor, ambițiilor și tulburărilor lumii acesteia înșelătoare, pentru a urca acolo unde se întrezărește slava lumii ce va să fie, a Împărăției lui Dumnezeu.

De fiecare dată când se dau la iveală mărturii despre Părinți îmbunătățiți contemporani ne bucurăm cu prisosință. Astfel de mărturii sânt sprijin și tărie pentru fiecare creștin, dar mai ales pentru noi, monahii vremurilor celor din urmă; ni le dăruiește Dumnezeu ca să ne arate că oameni asemenea nouă, care au trăit în același veac al răutății, păcatului și neputinței firii omenești, au ajuns la măsura sfințeniei. Ne bucură acum cu atât mai mult editarea cuvintelor de folos ale Părintelui Dionisie de la Colciu, care văd astfel pentru prima dată lumina tiparului, căci pe Părintele l-am cunoscut personal, eu și mulți monahi din mănăstirea noastră, și am fost cu toții mângâiați, pentru mai mulți ani, de prezența lui într'una din chiliile ce aparțin de Lavra Vatope-

diului. După trecerea sa în ceata cuvioșilor din ceruri, a venit ceasul ca *mărgăritarul de mult preț*¹ să fie dat întregii adunări a Bisericii și harul vorbelor sale să se pogoare în inimile tuturor celor care se vor apleca asupra paginilor de față cu smerenie și pricepere duhovnicească.

Bătrânul Dionisie a venit în Sfântul Munte în 1926 la vârsta de 17 ani. Viața călugărească i-a fost însoțită dintru început de sărăcie, strâmțorare, osteneli și ispite, într'o măsură pe care cu greu ne-am putea-o închipui astăzi. În chilia închinată Sfântului Gheorghe din Schitul Colciu s'a strămutat în 1937 și, până la trecerea sa la Domnul, pentru aproape șaptezeci de ani, a stat cu răbdare și dor de isihie într'o încăpere smerită de numai cinci metri pătrați. Acolo, însă, l-a cunoscut pe Hristos și a înțeles fără de tăgadă că, așa cum spunea Gheron Iosif Isihastul, la capătul răbdării, atunci când încetează orice mângâiere omească, în inimă se pogoră dulceața mângâierii dumnezeiești.

Bătrânul nu era un om învățat, dar avea multă cunoștință duhovnicească, sau altfel spus, gustase din harul Duhului Sfânt. Cuvintele lui erau simple, așa cum de altfel era el însuși, însă atunci când vorbea, cel care *are urechi să auză*² era încredințat într'un chip tainic că prin el vorbește întreaga tradiție a Bisericii. I s'ar fi potrivit vorbele Sfântului Apostol Pavel: *Și cuvântul meu și propoveduirea mea nu era întru înduplecătoarele cuvinte ale omeneștii înțelepciuni, ci întru arătarea Duhului și a puterii, ca credința voastră să nu fie întru înțelepciunea oamenilor, ci întru puterea lui Dumnezeu.*³

---

1 Matei 13:46 (citatele scripturistice au fost date potrivit ediției Sfântului Sinod din 1914, cu unele îndreptări și uniformizări tacite ale textului). (n.red.)

2 Matei 11:15

3 Corinteni 2:4-5

Părintele odihnea pe oricine îi bătea la ușa chiliei. Români, Greci, Ruși, Bulgari sau oameni veniți din cele mai neașteptate colțuri ale lumii, mireni sau călugări, primeau răspunsuri la întrebări existențiale, erau sfătuiți, ajutați să-și cunoască adâncurile inimii, își găseau liniștea. Bătrânul nu se aseamăna unui înțelept al „lumii acesteia” și nu avea propriu-zis o „învățătură”; vorbea după nevoia fiecăruia. Însă așa cum l-am cunoscut și l-am înțeles noi, ne-au rămas în inimă trei lucruri pe care, fie prin vorbă, fie prin viețuirea sa, le punea cu delicatețe înaintea celor care veneau către el însetați să audă *graiuri de viață vecinică*;⁴ cele trei sânt: ascultarea, răbdarea în necazuri și cugetul smerit.

Părintele Dionisie ne vorbea, deci, despre ascultare. Ascultarea monahului nu e disciplină ori rânduială seacă, și nici supunere militărească. Chintesența nevoinței lui este să încerce să pătrundă și să-și însușească duhul Starețului, știind că numai așa, tăindu-și voia proprie și făcând voia Părintelui său duhovnicesc, va afla de fapt voia lui Dumnezeu. După cum ne spunea deseori Bătrânul, atunci când a venit de foarte tânăr în Sfântul Munte, a învățat să primească întotdeauna cuvântul Starețului ca pe un cuvânt al lui Dumnezeu, fără să-l iscodească sau să-l pună la îndoială. Ucenicind întru acest chip al viețuirii călugărești, a ajuns să simtă atâta plinătate în lăuntrul său, încât toată viața sa nu a cerut nimic pentru sine; pentru că întotdeauna se simțea împlinit. Și, într’adevăr, Părintele Dionisie era o mărturie vie a roadelor duhovnicești ale ascultării: un om cu harul lui Dumnezeu, o prezență a Sfântului Duh; îi sărutai mâna și răspânda bună mireasmă; îl priveai și vedeai pe chipul său

⁴ Iov 6:68.

pace lăuntrică și nădejde; te apropiai de el și erai covârșit de bucurie. Și înțelegeai că adevărata bucurie nu ține de lucrurile din afară, nici nu e o stare psihologică, ci un fapt pur duhovnicesc, lăuntric, la care omul ajunge atâta timp cât trăiește în ascultare viața Duhului Sfânt. Ne vorbea, apoi, Părintele de răbdarea în necazuri. Omul care l-a iubit pe Dumnezeu, iubește să-I îmbrățișeze și Crucea. Sfântul Apostol Pável spune: *Cu Hristos împreună m'am răstignit, și nu mai visez eu, ci viiază întru mine Hristos*⁵. Așadar pentru a-l dobândi pe Hristos în lăuntrul nostru, trebuie neapărat să trecem prin Cruce. De aceea oamenii îmbunătățiți, care trăiesc harul Duhului Sfânt și au o comuniune neîncetată cu Dumnezeu, nu cârtesc oricâte necazuri ar întâlni, nu se neliniștesc, nu se mânie, pentru că în toate, după cuvântul Avvei Pímen, *aruncă vina asupra lor și așteaptă ispită până la capătul vieții*. Părintele Dionisie a trecut și el prin multe ispite, de tot felul, în fața cărora sufletul său delicat s'ar fi frânt, dacă nu l-ar fi avut cu adevărat în inimă pe Hristos. Și tocmai pentru că era un om cu viață duhovnicească, care trăise călugăria cu multă acrivie, Dumnezeu i-a dăruit să îmbrățișeze mai mult Crucea Sa: a îngăduit ca, înainte de moarte, pentru aproape zece ani, să fie orb. Îmi spunea adeseori: „Pentru mine toate sânt întuneric.” Era deci un om care nu putea vedea lumina naturală, dar se împărtășea neîncetat de lumina nezidită și, fiind luminat de Duhul Sfânt, știa că această încercare a nevederii este de fapt o binecuvântare dumnezeiască.

Înainte de toate, însă, Bătrânul ne vorbea de smerenie. Și aceasta cred că era esența ipostasului său duhovnicesc, lecția

---

5 Galateni 2:20

cea mai însemnată pe care ne-a dat-o tuturor celor care l-am iubit și l-am respectat.

Astăzi lumea întreagă e mișcată de mândrie și de egocentrism, iar smerenia e socotită de mulți lipsă de adaptare sau complex de inferioritate. Temei al fiecărei fapte ne stă trufașul „eu” și din cauza lui nu putem spori, nu putem iubi și nu ne găsim odihna. Hristos ne descrie limpede calea tămăduirii: *Învățați de la mine, că sânt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre.*⁶

După cum în viața fiecărui om există lucruri pe care le aude și nu le uită niciodată, așa îmi aduc și eu aminte de un cuvânt al Bătrânului Dionisie, un cuvânt simplu, dar puternic și cu miez: *Cugetul smerit este temeliea întregii vieți de nevoință. Oricâte lucruri bune ai face, fără cuget smerit toate sânt zadarnice.* Smerenia este veșmântul dumnezeirii, așa cum spune Sfântul Isaác Sirul. Când omul se înveșmântează cu ea, simte înlăuntrul său odihnă, iar odihna sufletească, așa cum o înțeleg Sfinții Părinți, nu e nici calm psihologic, nici o stare romantic-sentimentală, ci buna alcătuire a puterilor lăuntrice duhovnicești ale omului de către harul Duhului Sfânt. În fața Părintelui Dionisie aveai încredințarea că „știe” și trăiește acest lucru. Toate în ființa sa „respirau” smerita cugetare: chipul luminos, zâmbetul cald, vorba blândă și sfătoasă, delicatețea, hazul și simplitatea, felul în care își ascundea nevoița și lucrarea călugărească, într'un cuvânt noblețea sa duhovnicească. Rar mi-a fost dat să văd un om mai nobil ca Părintele Dionisie.

Ucenicii Bătrânului, care editează această carte, au ales nu să scrie ei înșiși despre Părinte ci să-l lase pe acesta să ne vor-

---

6 Matei 11:29

bească, așa cum a făcut-o neostenit, de-a lungul atâtor ani, cu toți cei care căutau la chilia sa cuvânt de folos. Cititorul care se așteaptă să găsească în paginile care urmează meșteșug retoric, argumente originale sau cuvinte ale înțelepciunii omenești, va fi dezamăgit. Ca orice Bătrân autentic, Părintele Dionisie nu spune ceva nou, pe care să nu-l fi spus și Sfinții Părinți. Și nici măcar nu îl spune într'un chip „seducător” după măsură omească. Dar cuvintele sale au mai multă putere decât tratate întregi de teologie, pentru că sânt trăite, sânt născute din sudoarea și lacrimile nevoinței, lucru cu adevărat rar la oamenii de azi, fie ei mireni sau monahi. Cel care va pune la inimă cuvintele acestea și se va strădui să le urmeze va avea numai de câștigat; va înțelege că dincolo de simplitatea lor se ascunde Calea, Adevărul și Viața, Hristos Însuși, pogorât în inima unui Bătrân frumos din Sfântul Munte.

Vatopedi, 2008

La Praznicul Sfântului Mare

Mucenic Dimítrie, Izvorătorul de Mir

Efrem Arhimandritul —

Igumenul Sfintei Mari

Mănăstiri Vatopedi

Sfântul Munte

*Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vă vadă lucrurile voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri.*⁷ O astfel de lumină a lumii, cu neputință a fi ținută sub obroc, este și viața Părintelui Dionisie (1909–2004), monah Român care, urmând îndemnul Mântuitorului, s'a nevoit în vremurile noastre în Sfântul Munte Athos. În acest neasemuit atelier al sfințeniei, aflat sub ocrotirea Maicii Domnului, s'a făurit, multă vreme neștiut de nimeni, un vas al Duhului Sfânt încheșat din aceeași plămădă ca și cea a sfinților din vechime, după cum mărturisesc mulți dintre cei care l-au cunoscut pe starețul de la Colciu.

Bine știut este faptul că, spre sfârșitul ultimului deceniu al veacului trecut, Chilia „Sfântul Gheorghe” din Colciu, situată în partea de nord-est a Athosului, devenise ținta unui neîncetat pelerinaj pentru cei însetați să vadă *cât de frumos lucru este cărunteților judecata, și celor bătrâni a cunoaște sfatul.*⁸ Înfruntând de multe ori soarele arzător, închinători veniți din toate colțurile lumii străbăteau pe jos, cale de o oră, drumul abrupt și prăfuit ce leagă Mănăstirea Vatopedi de Chilia „Sfântului Gheorghe,” în speranța că vor primi câteva cuvinte de folos din partea bătrânului ieros-

---

⁷ Mat. 5:16.

⁸ Înt. lui Sirah 25:6

chimonah Dionisie Ignat, ajuns unul dintre cei mai căutați îndrumători duhovnicești ai Sfântului Munte. Toți cei care-l întâlneau mărturiseau într'un gând că Starețul Dionisie era ca un părinte din Pateric, plin de bunătate, de blândețe și de dragoste, întruchipare a smeritei cugetări. Din întreaga sa ființă răzbăteau puritate, cinste și integritate, virtuți care te cucereau de îndată ce-l vedeai pe Părinte. Simțeau că a dobândit virtutea nerăutății, că în sufletul lui nu-și mai poate afla loc nici un gând viclean despre aproapele său. Lucrarea harului i se întipărise nu numai în suflet, ci și în trup; ținuta sa „respira” noblețe duhovnicească, iar fața plină de lumină a Părintelui atrăgea privirile, bucura și odihnea inimile. „Semăna cu chipul zugrăvit al Sfântului Ioán Evanghelistul, ucenicul Mântuitorului, parcă și figura lui era așa,” astfel și-l amintește un ierarh care i-a fost ucenic apropiat.

Bătrânul Dionisie, un om simplu, fără multă carte, dar având acea adevărată adâncime a minții care se măsoară prin cât de profund este cunoscută și urmată Legea lui Dumnezeu, a ajuns la o înaltă viețuire duhovnicească după zeci de ani petrecuți într'o aspră și perseverentă asceză pentru curățirea inimii. Nevoința făcută cu mărime de suflet i-a fost răsplătită din belșug cu multe harisme și cu rodirile înțelepciunii dumnezeiești, Starețul de la Colciu fiind pildă vie a cuvintelor lui Solomon: „Credința adevărată o spune dreptul; iar limbile înțelepților vindecă.” Atrăși ca un magnet de dulceața cuvântului și de blândețea inimii sale, mulți stareți, ieromonahi, monahi sau pustnici Români, Greci, Ruși, Sârbi și Bulgari din Athos l-au avut ca duhovnic, chiar dacă în ultimii zece ani ai călătoriei sale pe pământ Starețul Dionisie și-a pierdut vederea. Nu s'a lăsat descurajat de această grea încercare și și-a transformat neputința într'un prilej de adâncire a smereniei, fapt pentru care

Dumnezeu i-a trimis și mai mult har. Dobândise harisma mângâierii sufletelor, știind cum să înmoaie cele mai împietrite inimi și să le întoarcă spre Dumnezeu, și nu de puține ori a dovedit că are darul vederii înainte și cel al cunoașterii tainelor ascunse din inimile oamenilor. Era căutat și pentru darul discernământului, dar atât de rar întâlnit astăzi, pe care l-a obținut în urma unei neobosite trude ascetice și care îl ajuta să limpezească complicate probleme lăuntrice ale celor angajați pe drumul înduhovnicirii.

În ultimii ani de viață ai Părintelui, ucenicii lui s'au văzut nevoiți să închidă porțile chiliei, pentru ca starețul lor să aibă un cât de mic răgaz spre a-și odihni trupul epuizat de nevoie, de boli și de șuvoiul constant de vizitatori. Chiar și așa, pelerinii nu se dădeau bătuiți și escaladau porțile ferecate doar pentru a ajunge la Bătrânul Dionisie. Studenți și episcopi, oameni simpli sau personalități mondiale ca Prințul Charles, ortodocși și neortodocși, toți se îndreptau spre chilia Starețului ca să ia o binecuvântare din mâinile-i ascetice și să-i asculte sfaturile. Avea darul de a răspunde simplu și convingător, direct la esența problemelor ridicate de cei care-i cereau ajutorul.

Temele sale preferate erau dragostea, smerenia, ascultarea și răbdarea. În ultima perioadă a vieții, Bătrânul Dionisie repeta mereu, ca o concluzie a îndelungatei sale nevoie duhovnicești, înflăcăratul imn de iubire al Sfântului Apostol Pável din 1 Corinteni, 13, și îi îndemna cu ardoare pe ucenici sau pe pelerinii veniți să-l vadă: „Fraților, păziți dragostea, că Dumnezeu dragoste este.”

Ca martor ocular al uneia dintre cele mai zbuciumate epoci din istoria Sfântului Munte, Părintele Dionisie a fost și un mărturisitor autentic al tradiției athonite și ortodoxe, așa cum a fost păstrată ea de-a lungul secolelor. L-au îndurerat profund secularizarea tot

mai puternică a vieții bisericești și slăbirea duhului ei ascetic, fenomene pe care le deplângea și le considera de rău augur pentru viitorul creștinismului.

A iubit mult monahismul și pe monahi, căroră nu înceta să le repete că ascultarea unită cu smerita cugetare este temeliea vieții duhovnicești și a mântuirii sufletului. În același timp, alături de alți câțiva călugări inimoși, Bătrânul Dionisie, ca unul ce și-a iubit nespus neamul, a fost coloana vertebrală a prezenței monahale Românești în Sfântul Munte, într'o perioadă în care dăinuirea acesteia era pusă sub semnul întrebării de vitregiile vremurilor. Repopularea Grădinii Maicii Domnului cu monahi Români i se datorează în mare măsură, Părintele fiind la originea a numeroase intervenții făcute la conducerea Patriarhiei Române și a Sfântului Munte, în vederea ușurării accesului călugărilor din țara noastră în schiturile și chiliile athonite Românești.

Prin întreaga viață și prin cuvintele sale de folos, Părintele Dionisie ne-a lăsat și transmis un mesaj de mare actualitate, anume că doar trăirea întru smerenia și iubirea lui Hristos poate fi remediu uriașei crize spirituale de astăzi, provocată de mândria și orgoliul omului contemporan, care au atins proporții luciferice. Cuvântul său favorit – „Smeritu-m'am și m'am mântuit” – relua vorba Psalmistului, vrând parcă să ne spună că, în vremurile noastre de deșert duhovnicesc, în care resursele de credință și iubire aproape că s'au stins, nu le mai rămâne altă izbăvire oamenilor decât să-și recunoască, asemenea vameșului pocăit, totala neputință și nevrednicie personală în fața Mântuitorului. Starețul credea, asemenea multor părinți sporiți din zilele noastre, că trăim vremuri apocaliptice și că omenirea se pregătește, deja, pentru venirea și primirea lui Antihrist. Singura scăpare din mrejele duhului lumesc și din marea

apostazie prorocită de Sfintele Scripturi o vedea în urmarea Adevărului Creștin Ortodox, așa cum a fost trăit din generație în generație, din vremea lui Hristos și a Apostolilor Săi, până în zilele noastre. Testamentul duhovnicesc al Bătrânul Dionisie poate fi rezumat, așadar, în aceste câteva cuvinte, pe cât de simple, pe atât de dătătoare de nădejde: „Să viețuim întru dragoste și să ne ținem de adevăr. Dacă respectăm Ortodoxia sântem în brațele lui Dumnezeu, sântem siguri că o să căpătăm fericirea veșnică.”

